LJUDSKE PESMI IN PLESI ZA OTROKE

dr. Inge Breznik

Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Zakaj seznanjati otroke z ljudsko glasbo?

- ljudska glasba odseva življenje ljudstva, njegovo kulturo, navade in vrednote,
- seznanjanje otroka z njegovo lastno kulturo oz. vraščanje otroka v nacionalno identiteto,
- spoznavanje z drugimi kulturami in narodi oz. glasbo, ki ji le-ti ustvarjajo – vzgoja različnosti ter vzgoja za mir, strpnost, razumevanje,
- aktivna glasbena udeležba otroka prek petja,poslušanja, zavestnega doživljanja glasbe, igranja na glasbila in plesanja,
- glasba sprošča.

ZNAČILNOSTI ljudske glasbe

- ljudska, tradicijska, tradicionalna, folklorna, narodna, avtentična in izročilna
- pojav v vsaki kulturi, ki se ohranja po svojih pravilih v vseh kulturah primerljivo, neodvisno od pravil in teorije drugih glasbenih zvrsti,
- pojav med ljudmi, ne samo med preprostimi, podeželjskimi, kmečkimi ljudmi, ljudmi nižjega sloja in glasbeno nešolanimi ljudmi, temveč med ljudmi v širšem kontekstu,
- vezana je na tradicijo določene kulture in ima v življenju ljudi določeno funkcijo,
- prenaša se iz generacije v generacijo pretežno z ustnim izročilom, pri čemer so spontanost, izvirnost in improvizacija njene bistvene komponente,
- ljudska glasba se širi med ljudmi le, če ustreza ljudski miselnosti ne glede na to, ali je avtor znan ali anonimen,
- ljudska glasba je podvržena spreminjanju zaradi vpliva izvajalčevega osebnega izraza, nezanesljivega pomnjenja pri ustnem prenosu izročila iz roda v rod in izvajanja po spominu ter vplivov improvizacije, kreativnosti posameznika in
- obsega ljudsko pesem, ljudsko inštrumentalno glasbo in ljudska glasbila ter ljudski ples.

1. LJUDSKA PESEM

- najbolj razširjena oblika ljudske glasbe, saj »zajema najširši krog aktivnih udeležencev« (Vodušek 2003), kajti s svojo vsebino »nagovarja vsakogar« (Kumer 1988),
- ustvarjajo/ohranjajo jo nadarjeni posamezniki z dobrim posluhom, spominom, talentom in veseljem do petja, ki v družbi vplivajo na druge ljudi, da z njimi pójejo; včasih starejši učijo mlajše za ohranitev pesmi v prihodnjih rodovih, ali pa mlajši posnemajo starejše,
- epske/lirske ljudske pesmi,
- besedilo in melodija odvisni druga od druge, možno ju je zamenjati, če to dopušča ritem,
- peta solistično ali skupinsko, ob spremljavi glasbil ali brez, eno- , dvo- ali večglasno (bordun),
- glasnost petja: eni zmerno glasno, drugi s stisnjenim grlom, dinamike med petjem ni (odvisno od razpoloženja pevca).

Petje

- je spretnost, ki jo otrok posnema,
- dajemo vzgled z dobro dikcijo,
- dajemo vzgled z intonančno čisto zapetimi toni,
- pesem predhodno intoniramo.

Metoda usvajanja pesmi:

a) upevanje otrok (razgibavanje, pevska drža, vaje petja),
b) predstavitev pesmi v celoti z lastnim petjem,
c) razgovor o vsebini besedila pesmi,
d) podajanje ritma besedila pesmi po frazah,
e) podajanje pesmi po ritmično-melodičnih frazah,
f) navodila o interpretaciji pesmi.

2. LJUDSKI PLES

- s pojmom ljudski ples so opredeljeni tisti plesi, »ki so za določeno obdobje značilni za najširše plasti ljudstva ter izvirajo iz izročila« (Ramovš 1992),
- je ritmično gibanje,
- ločijo se po št. plesalcev (solistični, parni in skupinski), spolu (prevladujejo moški plesi), vlogi (glede na običaj), obliki plesa (krog, kača) ter z ali brez glasbene spremljave (petje, topotanje nog, ploskanje, harmonika, tamburaši…).

KAKO PRIDE DO GIBANJA?

POSLUŠANJE/ IZVAJANJE GLASBE

OBČUTENJE GLASBE

GIBANJE

Prirojena dejavnost

"Govorica telesa" (Pesek 1997)

Vezano na naše čutenje in predstave

Spontano gibanje ob glasbi

Metoda usvajanja ljudskega plesa:

a. **predstavitev ljudskega plesa z lastnim izvajanjem,**
b. **usvajanje korakov ljudskega plesa po metodi posnemanja,**
c. **razgovor o celotni koreografiji,**
d. **izvajanje ljudskega plesa ob glasbi.**

Kriteriji pri izboru ljudskih plesov:

- primerna motivacija otrok za plesanje lj. plesa,
- primeren izbor lj. plesa glede na razvojne značilnosti otrok,
- primeren tempo izvajanja plesov,
- poenostavljanje plesnih gibov.

LITERATURA

BREZNIK, Inge.

2001. *Vloga in položaj ljudske glasbe v tretjem triletju osnovne šole*. Magistrska naloga, tipkopis. Ljubljana: Oddelek za glasbeno pedagogiko Akademije za glasbo.

2005. *Razsežnosti ljudske glasbe v vzgajanju nacionalne identitete in razumevanju svetovnih kultur.* Doktorska naloga, tipkopis. Ljubljana: Oddelek za glasbeno pedagogiko Akademije za glasbo.

CHOKSY, Lois.

1986. *Teaching Music in the Twentieth Century*. Englewood Cliffs: Prentice – Hall.

FINK, H.

1999. Socialna filozofija. Ljubljana: DZS.

HARROW, J. Anita.

1972. *A Taxonomy of the Psychomotor Domain*. New York: David McKay Co.

HENNSESSY, S.

1995. *Music 7-11. Developing primary teaching skills*. London: Routledge.

KUMER, Z.

1988. *Etnomuzikologija: Razgled po znanosti o ljudski glasbi*, 2. izd. Ljubljana: Oddelek za muzikologijo Filozofske fakultete.

PESEK, Albinca.

1997. *Otroci v svetu glasbe.* Ljubljana: Mladinska knjiga.

2002. *Glasba 4. Priročnik za četrti razred devetletne osnovne šole*. Ljubljana: Mladinska knjiga: 12-13, 36-37, 47, 57.

PESEK, Albinca in Svanibor PETTAN.

1994. »Multikulturna glasbena vzgoja in izobraževanje«. *Glasnik slovenskega etnološkega društva* 34/4: 32-38.

RAMOVŠ, M.

1992. Polka je ukazana. Plesno izročilo na Slovenskem: Gorenjska, Dolenjska, Notranjska. Ljubljana: Založba Kres.

SACHS, Curt.

1997. *Svetovna zgodovina plesa*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

SHEHAN CAMPBELL, Patricia.

1995. *Music in Childhood. From Preschool through the Elementary Grades*. New York: Schirmer Books, 185-216.

VODUŠEK, V.

2003. »O Evropski etnomuzikologiji. Kratek oris njenega predmeta, metod, ciljev in dosedanjih dognanj na Slovenskem«. *Valens Vodušek: Etnomuzikološki članki in razprave*: Zbirka Slovenska folkloristika. Ljubljana: ZRC SAZU, 26-36.